

Τάκης Μαραλέτος: Παρεμβάσεις στη δημόσια διαβούλευση για το εθνικό πλαίσιο εφαρμογής του AI Act

Σύνοψη προτάσεων ανά άρθρο

Στο παρόν έγγραφο συγκεντρώνονται, κατά σειρά άρθρου, οι βασικές προτάσεις που διατυπώθηκαν στη δημόσια διαβούλευση για το σχέδιο νόμου εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2024/1689 για την τεχνητή νοημοσύνη.

Συνολικά καταγράφονται 25 επιμέρους παρεμβάσεις.

Η κεντρική λογική των παρεμβάσεων είναι ότι η Ελλάδα χρειάζεται ένα πλαίσιο που να προστατεύει δικαιώματα και ασφάλεια, αλλά ταυτόχρονα να δημιουργεί πραγματική τεχνογνωσία, καινοτομία και δημόσια αξία, ιδίως σε νευραλγικούς τομείς όπως η υγεία, η παιδεία, η δημόσια διοίκηση και η κυβερνοασφάλεια.

Αναλυτικές προτάσεις ανά άρθρο

Άρθρο 1 – Σκοπός

Η εφαρμογή του AI Act ως αναπτυξιακό και όχι μόνο κανονιστικό πλαίσιο

- Να αναδειχθεί ότι η εφαρμογή του AI Act πρέπει να προστατεύει δικαιώματα, υγεία και ασφάλεια, αλλά ταυτόχρονα να στηρίζει την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα.
- Να υπάρξει ενιαίος στρατηγικός συντονισμός, ώστε η Ελλάδα να μη δημιουργήσει μόνο μηχανισμό ελέγχου, αλλά και πλαίσιο αξιοποίησης της ΤΝ.
- Να συνδεθεί η εφαρμογή του νόμου με παραγωγικούς τομείς υψηλής αξίας, ιδίως την υγεία, την παιδεία, τη δημόσια διοίκηση και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Άρθρο 3 – Αρχές εποπτείας της αγοράς

Ισορροπία αρμοδιοτήτων και αποφυγή υπερσυγκέντρωσης ρόλων

- Να αποσαφηνιστεί ο ρόλος της ΑΠΔΠΧ ως εποπτικής αρχής κυρίως για ζητήματα προσωπικών δεδομένων και θεμελιωδών δικαιωμάτων.
- Να μη συγκεντρώνονται στην ίδια αρχή όλοι οι ρόλοι εποπτείας, αξιολόγησης συμμόρφωσης και επιβολής κυρώσεων.
- Να προβλεφθεί ουσιαστική συνδρομή τομεακών αρχών, ιδίως σε υγεία, εργασία, εκπαίδευση, χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και κυβερνοασφάλεια.

Άρθρο 6 – Κέντρο Συντονισμού και Τεχνογνωσίας για την ΤΝ

Το Κέντρο Τεχνογνωσίας να αποκτήσει πραγματικό επιχειρησιακό ρόλο

- Να μη λειτουργήσει το Κέντρο μόνο ως διοικητικός κόμβος, αλλά ως τεχνικός βραχίονας εφαρμογής του AI Act.
- Να στελεχωθεί με μηχανικούς λογισμικού, data scientists, ειδικούς κυβερνοασφάλειας, machine learning engineers και ειδικούς κανονιστικής συμμόρφωσης.
- Να υποστηρίζει τις εποπτικές αρχές, τους δημόσιους φορείς, το sandbox, την εκπαίδευση στελεχών και την έκδοση πρακτικών οδηγιών.

Άρθρο 7 – Ενιαίο σύστημα υποβολής καταγγελιών

Το σύστημα καταγγελιών να είναι πραγματικά προσβάσιμο στον πολίτη

- Να μη δημιουργηθεί απλώς μία ηλεκτρονική φόρμα, αλλά μηχανισμός προστασίας, ενημέρωσης και λογοδοσίας.
- Να προβλεφθούν σαφείς οδηγίες, απλή γλώσσα, προθεσμίες απάντησης, ενημέρωση για την πορεία της υπόθεσης και δυνατότητα συμπλήρωσης στοιχείων.
- Να συνδεθεί το σύστημα καταγγελιών με τις αρμόδιες αρχές και ειδικά με περιπτώσεις χρήσης ΤΝ από δημόσιους φορείς.

Άρθρο 8 – Συνεργασία μεταξύ αρχών εποπτείας της αγοράς

Η συνεργασία των αρχών να είναι δεσμευτική και τεχνικά τεκμηριωμένη

- Να θεσπιστεί σαφές πρωτόκολλο συνεργασίας μεταξύ ΑΠΔΠΧ και τομεακών αρχών.
- Να υπάρχουν προθεσμίες απάντησης, τεκμηρίωση της γνώμης κάθε αρχής και μηχανισμός επίλυσης διαφωνιών.
- Να είναι υποχρεωτική η γνώμη της αρμόδιας τομεακής αρχής όταν το σύστημα ΤΝ αφορά κρίσιμο πεδίο όπως υγεία, εργασία, εκπαίδευση ή κυβερνοασφάλεια.

Άρθρο 9 – Συνεργασία της ΑΠΔΠΧ με δημόσιους φορείς

Ρητή συμμετοχή του Υπουργείου Υγείας και των κρίσιμων φορέων

- Να προστεθεί ρητά το Υπουργείο Υγείας και οι εποπτευόμενοι φορείς του στους φορείς συνεργασίας.
- Να οριστούν σημεία επαφής για κάθε υπουργείο και δημόσιο φορέα που εμπλέκεται σε ζητήματα ΤΝ.
- Να μη περιορίζεται η συνεργασία σε αποστολή εγγράφων, αλλά να περιλαμβάνει τεχνική, επιστημονική και επιχειρησιακή τεκμηρίωση.

Άρθρο 10 – Διαδικασία αξιολόγησης οργανισμών αξιολόγησης συμμόρφωσης

Η αξιολόγηση να στηρίζεται σε τεχνική επάρκεια και όχι μόνο σε τυπική διαπίστωση

- Να αξιολογείται ουσιαστικά η τεχνική επάρκεια των οργανισμών σε ΤΝ, μηχανική μάθηση, λογισμικό, κυβερνοασφάλεια και διαχείριση κινδύνου.
- Να υπάρχουν κανόνες ανεξαρτησίας και αποφυγής σύγκρουσης συμφερόντων.
- Να δημοσιεύεται σαφές πεδίο αρμοδιότητας κάθε οργανισμού αξιολόγησης.

Άρθρο 11 – Ορισμός κοινοποιημένου οργανισμού

Να αποφευχθεί η σύγκρουση ρόλων της ΑΠΔΠΧ

- Να μη συγκεντρώνει η ΑΠΔΠΧ ταυτόχρονα ρόλο εποπτείας αγοράς, αξιολόγησης συμμόρφωσης και επιβολής κυρώσεων.
- Να ανατεθεί η αξιολόγηση συμμόρφωσης σε ανεξάρτητους, διαπιστευμένους και τεχνικά επαρκείς οργανισμούς.
- Η ΑΠΔΠΧ να έχει ρόλο εποπτείας, γνωμοδότησης και ελέγχου στα θέματα προσωπικών δεδομένων και δικαιωμάτων.

Άρθρο 12 – Ρυθμιστικό δοκιμαστήριο ΤΝ

Το sandbox να γίνει εργαλείο ανάπτυξης και όχι πρόσθετη γραφειοκρατία

- Να προβλεφθούν γρήγορες διαδικασίες ένταξης, απλά κριτήρια, χαμηλό κόστος και ειδική μέριμνα για startups, MME, πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα.
- Να υπάρχουν θεματικές διαδρομές, ιδίως για την υγεία, τη δημόσια διοίκηση, την εκπαίδευση και την κυβερνοασφάλεια.
- Να παρέχεται πρακτική τεχνική και κανονιστική καθοδήγηση για ταξινόμηση κινδύνου, τεκμηρίωση, προστασία δεδομένων και ανθρώπινη εμποτεία.

Άρθρο 13 – Δοκιμές συστημάτων ΤΝ υψηλού κινδύνου σε πραγματικές συνθήκες Ασφάλεια με σαφήνεια, ταχύτητα και προβλεψιμότητα

- Να προβλεφθούν δεσμευτικές προθεσμίες απάντησης των αρχών και ειδική αιτιολόγηση σε περίπτωση απόρριψης ή επιβολής όρων.
- Να υπάρχει δυνατότητα συμπλήρωσης ή διόρθωσης του σχεδίου δοκιμής από τον πάροχο.
- Για την υγεία, να προβλεφθούν αυξημένες εγγυήσεις ασφάλειας και συμμετοχή αρμόδιων επιστημονικών και εποπτικών φορέων.

Άρθρο 14 – Τήρηση εγγράφων τεκμηρίωσης Η τεκμηρίωση να παραμένει διαθέσιμη και μετά την παύση λειτουργίας παρόχου

- Να οριστεί διάρκεια τήρησης των εγγράφων τεκμηρίωσης, τρόπος ασφαλούς φύλαξης και πρόσβαση των αρμόδιων αρχών.
- Να προστατεύονται προσωπικά δεδομένα, εμπορικά απόρρητα και πληροφορίες ασφάλειας.
- Να υπάρχει ευθύνη για απώλεια, αλλοίωση ή μη διαθεσιμότητα κρίσιμης τεκμηρίωσης.

Άρθρο 15 – Εκπροσώπηση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ΤΝ Τεχνική επάρκεια, θεσμική συνέχεια και διαφάνεια

- Να ορίζονται εκπρόσωποι με τεκμηριωμένη τεχνική, νομική και κανονιστική επάρκεια.
- Να υπάρχει συνέχεια στην εκπροσώπηση, ώστε να μη χάνεται γνώση και ευρωπαϊκή επιρροή.
- Να υποστηρίζονται οι εκπρόσωποι από ομάδα ειδικών με γνώση σε τομείς όπως υγεία, δεδομένα, κυβερνοασφάλεια και δημόσια διοίκηση.

Άρθρο 16 – Διοικητικές κυρώσεις Κυρώσεις αναλογικές, αποτρεπτικές και ουσιαστικές και για το Δημόσιο

- Να εξειδικευθούν τα κριτήρια επιμέτρησης των κυρώσεων και να λαμβάνεται υπόψη η επίπτωση στους πολίτες.
- Να προβλέπονται διορθωτικά μέτρα, όπως αναστολή χρήσης, επανεκπαίδευση προσωπικού, επανεξέταση αποφάσεων και ενημέρωση θιγόμενων πολιτών.
- Να ισχύει ουσιαστική λογοδοσία και για δημόσιους φορείς που χρησιμοποιούν συστήματα ΤΝ.

Άρθρο 17 – Δημοσιότητα κυρώσεων Διαφάνεια χωρίς διαπόμπευση και χωρίς έκθεση ευαίσθητων πληροφοριών

- Να δημοσιεύονται οι αποφάσεις με κατανοητή περίληψη, φύση παράβασης, βασικούς λόγους και διορθωτικά μέτρα.
- Να προστατεύονται προσωπικά δεδομένα, εμπορικά απόρρητα και πληροφορίες ασφάλειας.
- Να υπάρχει ενιαίο δημόσιο προσβάσιμο σημείο δημοσίευσης των αποφάσεων όλων των αρμόδιων αρχών.

Άρθρο 18 – Ανάκτηση εξόδων εποπτείας

Αναλογικότητα και σαφή κριτήρια στον υπολογισμό εξόδων

- Να ανακτώνται έξοδα μόνο με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση και εφόσον έχει διαπιστωθεί παράβαση.
- Να υπάρχει αναλυτική τεκμηρίωση του κόστους και δυνατότητα αμφισβήτησης.
- Να λαμβάνεται υπόψη το μέγεθος του φορέα και να υπάρχει ειδική μέριμνα για MME, startups και ερευνητικά σχήματα.

Άρθρο 19 – Δικαίωμα δικαστικής προστασίας

Η δικαστική προστασία να είναι πραγματική και αποτελεσματική

- Να υπάρχει πλήρης και ειδική αιτιολογία κάθε απόφασης επιβολής κύρωσης, περιορισμού ή αναστολής.
- Να διασφαλίζεται πρόσβαση στα ουσιώδη στοιχεία του φακέλου, με σεβασμό στην εμπιστευτικότητα.
- Να υπάρχει δυνατότητα προσωρινής δικαστικής προστασίας, ιδίως όταν επηρεάζονται δικαιώματα, υγεία ή κρίσιμες υπηρεσίες.

Άρθρο 20 – Προστασία προσώπων που αναφέρουν παραβάσεις

Η προστασία whistleblowers είναι κρίσιμη για την πραγματική εποπτεία της TN

- Να διασφαλιστούν ασφαλείς και εμπιστευτικοί δίαυλοι αναφοράς για παραβιάσεις του AI Act.
- Να προστατεύονται εργαζόμενοι, συνεργάτες, τεχνικοί, ερευνητές και προμηθευτές από αντίποινα όταν αναφέρουν καλόπιστα προβλήματα.
- Να συνδεθούν οι αναφορές με το σύστημα καταγγελιών του άρθρου 7 όπου χρειάζεται.

Άρθρο 21 – Μητρώο συστημάτων TN του Δημοσίου

Το Μητρώο να γίνει εργαλείο διαφάνειας και λογοδοσίας

- Να υπάρχει δημόσια προσβάσιμο τμήμα του Μητρώου με βασικά στοιχεία για κάθε σύστημα TN που χρησιμοποιείται από δημόσιο φορέα.
- Να καταγράφονται σκοπός, τομέας εφαρμογής, κατηγορία κινδύνου, ανθρώπινη εποπτεία, υπεύθυνος επικοινωνίας και δυνατότητα καταγγελίας ή επανεξέτασης.
- Να προβλεφθεί ενημέρωση του πολίτη όταν σύστημα TN επηρεάζει απόφαση που τον αφορά, καθώς και δικαίωμα ανθρώπινης επανεξέτασης.
- Για την υγεία, να παρακολουθείται ειδικά η χρήση TN σε πρόληψη, διάγνωση, διαχείριση ασθενών, συνταγογράφηση και υπηρεσίες υγείας.

Άρθρο 22 – Παρατηρητήριο TN

Το Παρατηρητήριο να γίνει στρατηγικός μηχανισμός παρακολούθησης και δημόσιας λογοδοσίας

- Να δημοσιεύει τακτικές αναφορές με δείκτες για τη χρήση TN στη χώρα, τομείς εφαρμογής, καταγγελίες, sandbox, MME και ελλείψεις δεξιοτήτων.
- Να λειτουργεί ως γέφυρα ανάμεσα σε κράτος, αγορά, πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα, επαγγελματικούς φορείς και κοινωνία των πολιτών.
- Να παρακολουθεί ειδικά την υγεία ως τομέα υψηλής κοινωνικής και οικονομικής αξίας.

Άρθρο 23 – Εξουσιοδοτικές διατάξεις

Οι εφαρμοστικές πράξεις να διασφαλίζουν πρακτική εφαρμογή και θεσμική λογοδοσία

- Να προβλεφθούν προθεσμίες έκδοσης κανονιστικών πράξεων και δημόσια διαβούλευση βασικών κατευθυντήριων οδηγιών.
- Να θεσπιστούν ελάχιστα κριτήρια επάρκειας και ανεξαρτησίας ειδικών και εμπειρογνομόνων.
- Να δημοσιεύονται οδηγίες, υποδείγματα και αποφάσεις εφαρμογής σε ενιαίο δημόσιο προσβάσιμο σημείο.

Άρθρο 24 – Μεταβατικές διατάξεις

Η μεταβατική περίοδος να διασφαλίζει πραγματική επιχειρησιακή ετοιμότητα

- Να μη βασιστεί η εφαρμογή μόνο σε προσωρινή κινητικότητα προσωπικού, αλλά να υπάρξει σχέδιο μόνιμης τεχνικής ενίσχυσης.
- Να δοθούν ενιαία υποδείγματα και οδηγίες στους δημόσιους φορείς για την καταχώριση υφιστάμενων συστημάτων TN.
- Να προτεραιοποιηθούν συστήματα που επηρεάζουν δικαιώματα, υγεία, εργασία, εκπαίδευση ή πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες.

Άρθρο 30 – Ψηφιοποίηση διαδικασιών και υπηρεσιών ΟΤΑ

Η ψηφιοποίηση των ΟΤΑ να οδηγήσει σε πραγματική προσβασιμότητα για τον πολίτη

- Να υπάρχει απλή περιγραφή διαδικασιών, σαφή δικαιολογητικά, προθεσμίες και δυνατότητα παρακολούθησης αιτημάτων.
- Να προβλεφθεί ειδική μέριμνα για ηλικιωμένους, άτομα με αναπηρία και πολίτες με περιορισμένες ψηφιακές δεξιότητες.
- Να αποφευχθεί η ανομοιογενής εφαρμογή από δήμο σε δήμο.

Άρθρο 31 – support.gov.gr

Το support.gov.gr να λειτουργήσει ως πραγματικό σημείο υποστήριξης του πολίτη

- Να προβλεφθούν προθεσμίες πρώτης και οριστικής απάντησης, δυνατότητα παρακολούθησης ερωτήματος και ενημέρωση όταν το αίτημα διαβιβάζεται αλλού.
- Να υπάρχουν συγκεντρωτικά στοιχεία για χρόνους απόκρισης και είδη αιτημάτων.
- Να αξιοποιείται η πλατφόρμα για εντοπισμό προβληματικών διαδικασιών της διοίκησης.

Άρθρο 33 – Συμβάσεις προσωπικού ΗΔΥΚΑ

Οι κρίσιμες ψηφιακές υποδομές υγείας χρειάζονται σταθερή τεχνική στελέχωση

- Η παράταση συμβάσεων να συνοδεύει από σχέδιο σταθερής στελέχωσης της ΗΔΥΚΑ.
- Να ενισχυθούν ειδικότητες σε λογισμικό, δεδομένα, κυβερνοασφάλεια, διαλειτουργικότητα, προστασία δεδομένων υγείας και TN.
- Η ψηφιακή υγεία να μη στηρίζεται διαρκώς σε προσωρινές παρατάσεις.

Άρθρο 34 – Ελληνικό Εργοστάσιο TN Α.Ε.

Σύνδεση με μετρήσιμους στόχους, διαφάνεια και παραγωγή δημόσιας αξίας

- Να συνδεθεί η λειτουργία του Ελληνικού Εργοστασίου TN με ετήσιο απολογισμό, δείκτες και διαφάνεια ως προς τη χρήση πόρων.
- Να στηρίζει startups, ΜΜΕ, ερευνητικές ομάδες και πανεπιστήμια με πρόσβαση σε υποδομές και τεχνογνωσία.
- Να δοθεί ειδική προτεραιότητα σε εφαρμογές υγείας, πρόληψης, δημόσιας διοίκησης, εκπαίδευσης και πολιτικής προστασίας.